MEDENİ HUKUK PRATİK ÇALIŞMA NO: 15
SOYBAĞI – I –

OLAY

(A), ünlü şarkıcı (B) ile evlilik dışı ilişkisinden (C) adında bir erkek çocuk doğurur. (C)'yi beş yaşına kadar tek başına büyüten (A), doğumdan habersiz olan (B)'ye bir çocukları olduğunu söyler. Bu sırada ünlü manken (D) ile evlenmiş olan (B), söz konusu durumun evliliğini ve kariyerini zedeleyeceği endişesiyle çocuğun kendi çocuğu olmadığını iddia eder ve bir daha (A)'nın telefonlarını dahi açmaz.

(D)'nin (B) ile ilişkisi, (D)'nin eski eşi (E) ile evliliği devam ederken başlamış ve (D), (E) ile boşandıktan altı ay sonra (B) ile evlenmiştir. (B) ile (D)'nin evliliğinin üçüncü ayında (D), (F) adında bir çocuk doğurur.

Kısa bir süre sonra (D), (B)'nin (A) ile olan ilişkisinden bir çocuğu olduğunu öğrenir ve (B)'den boşanmaya karar verir. Bunun üzerine (B) ve (D) boşanırlar. Bir süre sonra (D), (H) adında ikinci bir çocuk doğurur ve sık görüştüğü eski eşi (B)'yi bu ikinci çocuğun babası olduğuna inandırır. (B), (H)'yi öz çocuğu olarak usulüne uygun biçimde tanır. Ancak daha sonra (D)'nin itirafı üzerine (H)'nin kendi çocuğu olmadığını öğrenir.

SORULAR

1) **(B)'nin (C)'yi kendi çocuğu olarak kabul etmemesine karşı kim/kimler hangi hukuki yollara başvurabilir? Açıklayınız.**
2) **(F)'nin babasının kim olduğu nasıl tespit edilecektir? Açıklayınız.**
3) **(B)'nin, (F)'nin babası olmadığını kim/kimler hangi hukuki yollara başvurarak ileri sürebilirler?**
4) **(B), (H)'nin çocuğu olmadığı gerçeğini öğrendikten sonra tanımayı iptal etmesi mümkün müdür? Açıklayınız.**

CEVAPLAR

1) Olayda çözümü gereken hukuki sorun:

Çocuk ile baba arasında soybağının hangi şekillerde kurulacağı, babalık davasının koşulları ve sonuçlarının tespiti.

Hukuki sorunun çözümüne ilişkin kural ve kurumlar:

TMK m. 282 hükmüne göre çocuk ile babası yönünden soybağının kurulması hususunda üç farklı yol görünmüştür. Bunlar; ana ile evlilik, tanıma ve mahkeme kararıdır. Çocuk ile babası arasında soybağının kurulması, ana ile evlilik ve tanıma dışında, ana veya çocuk tarafından açılan babalık davası sonucunda verilecek babalık hükmü ile de gerçekleşebilir. Babalık davası sonucunda verilen hüküm, yenilik doğurucu niteliktedir. Babalık davasının çocuk ile baba arasında soybağını kurabilmesi için, çocuğun başka bir erkekle soybağının bulunmaması gerekir. Eğer böyle bir durum söz konusu ise, bu soybağı ortadan kaldırılmadıkça babalık davası açılamaz.

Babalık davasının tarafları; Davacı taraf; TMK m. 301/I hükmüne göre babalık davası açma hakkı ana ve çocuğa tanınmıştır. Ana ve çocuğun dava hakları birbirinden bağımsız olup, birbirlerinden ayrı ayrı dava açabilecekleri gibi birlikte de babalık davasını açabilirler. Babalık davası açma hakkı kişiye sıkı surette bağlı bir hak olması dolayısıyla ayırt etme gücüne sahip ana ve çocuk tarafından bizzat kullanılabilir. Ayırt etme gücüne sahip ana veya çocuğun küçük ya da kısıtlı olması, dava açmak için yasal temsilcilerinin rızasının alınmasını gerektirmez. Çocuğun babalık davası açma hakkını küçük yaşta, henüz ayırt etme gücüne sahip olmadığı dönemde kullanabilmesi için ona kayyım atanması gerekecektir. Babalık davası açılması hususunda, çocuk ile ananın çıkarlarının çatışması söz konusu olabileceğinden ananın kayyım olarak atanması mümkün değildir. Davalı taraf; TMK m. 301/II hükmüne göre babalık davası baba olduğu iddia edilen erkeğe, onun ölümü halinde mirasçılarına karşı açılır. Babalık davası, baba olduğu iddia edilen erkeğe karşı açıldığında davalının davayı kabul etmesi, esasen tanıma beyanı niteliği taşımaktadır.

TMK m. 303 hükmüne göre babalık davası çocuğun doğumundan önce de açılabilmekle beraber, çocuğun doğumundan sonra açılacak babalık davası bir yıllık hak düşürücü süreye bağlanmıştır. Ancak söz konusu bir yıllık süre, dava açma hakkına sahip kişiler bakımından farklı tarihlerde işlemeye başlayacaktır. TMKm. 303/I'e göre ananın açacağı babalık davası için bir yıllık hak düşürücü süre, doğumdan itibaren başlayacaktır. TMK m. 303/II hükmündeki "çocuğun açacağı babalık davası için bir yıllık hak düşürücü süre, çocuğun doğumundan sonra kayyım atanmışsa, atamanın kayyıma tebliği tarihinde; hiç kayyım atanmamışsa çocuğun ergin olduğu tarihte işlemeye başlar" ifadesi Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilmiş, 2013 tarihi itibariyle çocuğa kayyım atanmış olsun veya olmasın çocuğun açacağı babalık davası herhangi bir süreye tabi değildir.

Babalık davası sonucunda verilen karar, baba ile çocuk arasında soybağının kurulmasını sağlar.

Hukuki sorunun çözümü:

Somut olayda (C)'nin (B) ile soybağının kurulması babalık hükmü ile mümkün olacaktır. Zira (B), ana ile evlenmediği gibi (C)'yi usulüne uygun olarak tanımamıştır. Babalık davasını (C) ve (A) birbirlerinden bağımsız olarak açabilmektedir. (C)'nin söz konusu davayı açması herhangi bir süreye tabi değildir. (C)'ye kayyım atanmış olması halinde de dava süreye bağlı olmaksızın açılabilmektedir. (A)'nın dava açabilmesi ise çocuğun doğumundan sonra açılacak babalık davası bir yıllık hak düşürücü süreye bağlanmıştır. Söz konusu bir yıllık süre, TMK m. 303/I'e göre ananın açacağı babalık davası için bir yıllık hak düşürücü süre, doğumdan itibaren başlayacaktır. Somut olayda doğumdan itibaren beş yıl süre geçtiği için (A)'nın babalık davası açması mümkün olmayacaktır. Babalık davası baba olduğu iddia edilen erkeğe karşı açılabileceğinden davanın davalı tarafını (B) oluşturmaktadır. Dava sonucu verilen karar (C) ile (B) arasında soybağının kurulmasını sağlar.

2) Olayda çözümü gereken hukuki sorun:

Evliliğin çocuğun doğumundan önce gerçekleşmesi durumunda babalık karinesinin kapsamının tespiti ve babalık karinelerinin çakışması.

Hukuki sorunun çözümüne ilişkin kural ve kurumlar:

TMK m. 285/I'e göre evlilik devam ederken veya evliliğin sona ermesinden başlayarak üçyüz gün içerisinde doğan çocuğun abası kocadır. Bu karine uyarınca evlilik devam ederken veya evliliğin sona ermesinden itibaren üçyüz gün içinde doğan çocuk ile o evlilikteki koca arasında soybağı kurulacak, koca, çocuğun babası sayılacaktır.

TMK m. 285/I hükmünün babalık karinesi kapsamında öngördüğü ilk hal, çocuğun evlilik devam ederken doğmasıdır. Evlilik içinde doğmuş sayılması için çocuğun, evliliğin kurulmasından sonra doğması yeterlidir. Kanun, babalık karinesinden faydalanabilmek için evliliğin gerçekleşmesinden sonra asgari bir sürenin geçmesini aramadığı için, evliliğin kurulmasından hemen sonra doğmuş olsa dahi, çocuk evlilik içinde doğmuş sayılacaktır.

TMK m. 285/I hükmünün babalık karinesi kapsamında öngördüğü ikinci hal, çocuğun evlilik devam ederken ana rahmine düşmesine rağmen, evliliğin sona ermesinden itibaren üçyüz gün içinde doğmasıdır. Evliliğin boşanma veya butlan kararı ile sona erdiği hallerde üçyüz günlük süre mahkeme kararının kesinleştiği günden itibaren, evlilik kocanın ölümü ile sona ermişse süre ölüm tarihini izleyen günden itibaren, kocanın gaipliğine karar verilmesi halinde ise süre ölüm tehlikesi veya son haber tarihinden itibaren işlemeye başlayacaktır.

Kadının evliliğin sona ermesinden itibaren üçyüz gün geçmeden yeniden evlenmesi ve yine çocuk doğurması durumunda TMK m. 285/I hükmünde yer alan iki karine çatışacaktır. Zira çocuk, hem sona eren evlilikteki kocaya, hem de var olan evlilikteki kocaya bağlanacaktır. Bu sorunun çözümüne ilişkin olarak TMK m. 290'da çocuk evliliğin sona ermesinden başlayarak üçyüz gün içinde doğmuş ve ana da bu arada yeniden evlenmiş olursa, ikinci evlilikteki koca baba sayılır. Bu karine çürütülürse ilk evlilikteki koca baba sayılır. Dolayısıyla medeni kanunumuz kural olarak var olan evlilikteki koca yönünden babalık karinesinin işlemesini öngörmüştür. Ancak, çocuğun soybağı baba olarak

bağlandığı kişi tarafından reddedilirse, sona eren evlilikteki koca açısından babalık karinesi işleyecek ve çocuk ile sona eren evlilikteki koca arasında soybağı kurulacaktır.

Hukuki sorunun çözümü:

Somut olayda (F)'nin doğumu (B) ile (D)'nin evliliği sırasında meydana gelmiştir. Babalık karinesi kapsamında öngörülen ilk hal, çocuğun evlilik devam ederken doğmasıdır. Evlilik içinde doğmuş sayılması için çocuğun, evliliğin kurulmasından sonra doğması yeterlidir. Kanun, babalık karinesinden faydalanabilmek için evliliğin gerçekleşmesinden sonra asgari bir sürenin geçmesini aramadığı için, evliliğin kurulmasından hemen sonra doğmuş olsa dahi, çocuk evlilik içinde doğmuş sayılacaktır. Dolayısıyla (B) ile (D)'nin evliliklerinin 3. Ayında (F)'nin doğması halinde babalık karinesi gereği (F)'nin babası (B) olarak kabul edilecektir.

Ancak babalık karinesi kapsamında öngörülen ikinci hal olan çocuğun evlilik devam ederken ana rahmine düşmesine rağmen, evliliğin sona ermesinden itibaren üçyüz gün içinde doğmasıdır ki bu durumda çocuğun babası önceki evlilikteki koca olarak kabul edilmektedir. Yani bu durumda (E), (F)'nin babası olarak kabul edilecektir. Somut olayda söz konusu iki karinenin çakışması durumu bulunmaktadır. Buna ilişkin olarak TMK m. 290'da çocuk evliliğin sona ermesinden başlayarak üçyüz gün içinde doğmuş ve ana da bu arada yeniden evlenmiş olursa, ikinci evlilikteki koca baba sayılır. Bu karine çürütülürse ilk evlilikteki koca baba sayılır. Dolayısıyla (F)'nin babası (B) sayılacaktır.

3) Olayda çözümü gereken hukuki sorun:

Babalık karinesinin çürütülmesi ve bu kapsamda soybağının reddi davasının hangi koşullarda kimler tarafından açılabileceğinin tespiti.

Hukuki sorunun çözümüne ilişkin kural ve kurumlar:

Soybağının reddi, soybağının reddi davasının açılarak babalık karinesinin çürütülmesini ve böylece çocuk ile baba arasındaki soybağının ortadan kaldırılmasını ifade eder. Soybağının reddi davasının başarıya ulaşarak çocuk ile babası arasındaki soybağının ortadan kalkması

sonucunda çocuk, baba yönünden soybağı bulunmayan çocuk statüsüne girer. Soybağının reddi davası, ancak babalık karinesinin kapsamında yer alan, dolaysıyla babalık karinesinden faydalanan çocukların soybağının ortadan kaldırılmasını ifade eden bir davadır.

TMK m. 287/II hükmüne göre evlenmeden başlayarak en az yüzseksen gün geçtikten sonra doğan çocuk evlilik içinde ana rahmine düşmüş sayıldığı için, evliliğin kurulmasından itibaren yüzseksen gün geçmeden doğan çocuk evlilikten önce ana rahmine düşmüş sayılacaktır. Dolayısıyla sadece evlenme ve çocuğun doğum tarihinin ispatlanması halinde, başka bir delil göstermek gerekmeksizin, soybağının reddi sağlanabilecektir.

Soybağının reddi davasınında davacı taraf; TMK m. 286 hükmüne göre soybağının reddi davası açma hakkı kural olarak koca ve çocuğa tanınmıştır. Bu dava esas itibariyle çocuğun babasının koca olduğu düşüncesine dayanan babalık karinesinin çürütülmesine dayandığı için soybağının reddi davası açma hakkı ilk planda kocaya tanınmıştır. Çocuk da herhengi bir sınırlamaya tabi olmaksızın, kocanın dava hakkından bağımsız olarak soybağının reddi davası açma hakkına sahiptir. Soybağının reddi davası açma hakkının kişiye sıkı surette bağlı hak niteliği, çocuğun ergin olduktan sonra, kısıtlanmış olsa dahi ayırt etme gücüne sahip olduğu takdirde soybağının reddi davasını yasal temsilcisinin rızasına ihtiyaç duymaksızın açabilmesine olanak sağlar. Çocuk, soybağının reddi davası açma hususunda ayırt etme gücüne sahip değilse , dava çocuğa atanacak kayyım tarafından açılacaktır.

TMK m. 291/I hükmüne göre belirli şartlarda koca ve çocuk dışındaki kişilere de soybağının reddi davası açma hakkı tanınmıştır. Buna göre, dava açma süresinin geçmesinden önce kocanın ölmesi veya gaipliğine karar verilmesi ya da sürekli olarak ayırt etme gücünü kaybetmesi hallerinde kocanın alt soyu, anası, babası veya baba olduğunu iddia eden kişi …soybağının reddi davası açabilecektir.

Soybağının reddi davasında davalı taraf; dava koca tarafından açıldığında davalı taraf ana ve çocuktur. Ana ve çocuk arasında zorunlu dava arkadaşlığı bulunmakta olup, dava her ikisine de açılmalıdır. Dava çocuk tarafından açıldığında, davalı tarafta ana ve koca yer alır. Davayı

çocuk adına kayyım açtığında da davalı ana ve kocadır. Bu durumda da ana ve koca arasında zorunlu dava arkadaşlığı bulunur. Dava diğer ilgililer tarafından açıldığı hallerde TMK m. 291/I son, kocanın açacağı soybağının reddi davasına ilişkin hükümlerin kıyasen uygulanmasını öngördüğü için baba olduğunu iddia eden kişi tarafından dava açılmışsa davalı tarafta ana, koca ve çocuk yer almalıdır.

Koca soybağının reddi davasını, çocuğun doğumunu ve vava olmadığını veya ananın gebe kaldığı sırada başka bir erkekle ilişkide bulunduğunu öğrendiği tarihten başlayarak bir yıl içinde açmak zorundadır. Çocuk ise ergin olduğu tarihten başlayarak en geç bir yıl içinde soybağının reddi davasını açmalıdır. Kayyım atanması durumunda ise kayyımın, atama kararının kendisine tebliğinden başlayarak bir yıl içinde davayı açması gerekmektedir.

Soybağının reddi kararı yenilik doğuran hüküm niteliğindedir. Dolayısıyla hükmün kesinleşmesiyle birlikte, çocuk ile koca arasındaki soybağını, geçmişe etkili olarak, çocuğun doğumu tarihinden itibaren ortadan kaldırır.

Hukuki sorunun çözümü:

Somut olayda TBK m. 290 hükmü gereği kabul edilen (B)'nin baba sayılması yönündeki karineyi (F), (B) ve önceki koca (E) soybağının reddi davası açılması ile çürütebilecektir. (B), soybağının reddi davasını, (F)'nin doğumunu ve baba olmadığını veya ananın gebe kaldığı sırada başka bir erkekle ilişkide bulunduğunu öğrendiği tarihten başlayarak bir yıl içinde (F) ve (D)'ye karşı açabilir. (F) ise ergin olduğu tarihten başlayarak en geç bir yıl içinde soybağının reddi davasını (D) ve (B)'ye karşı açmalıdır. Kayyım atanması durumunda ise kayyımın, atama kararının kendisine tebliğinden başlayarak bir yıl içinde davayı açması gerekmektedir. (F)'nin babasının kendisi olduğunu iddia eden önceki evlilikteki koca (E) de soybağının reddi davasını (F), (D) ve (B)'ye karşı açabilir. Mahkemece verilen soybağının reddine ilişkin hükmün kesinleşmesiyle birlikte, çocuk ile koca arasındaki soybağını, geçmişe etkili olarak, çocuğun doğumu tarihinden itibaren ortadan kaldırır.

4) Olayda çözümü gereken hukuki sorun:

Tanınmanın iptalinin mümkün olup olmadığının ve bunun hangi koşullarda gerçekleşeceğinin tespiti.

Hukuki sorunun çözümüne ilişkin kural ve kurumlar:

Tanıma, evlilik dışı doğan çocuğun babasının kanunda öngörülen şekil ve şartlara uygun olarak yapıldığında çocuk ile babası arasında soybağının kurulmasını sağlayan tek taraflı irade beyanını ifade eder. Tanıma beyanı, bu yönüyle yenilik doğuran işlem niteliği taşır. Geçerli olarak yapılan tanıma beyanı, geçmişe etkili olarak, doğum anından itibaren çocuk ile babası arasında soybağının kurulmasını sağlar.

Tanımanın geçersizliği; tanımanın kesin hükümsüzlüğü, tanımanın irade sakatlığı sebebiyle tanıyan tarafından iptali ve tanımanın ilgili kişiler tarafından açılan iptal davası ile geçersiz hale getirilmesi ile söz konusu olmaktadır.

Tanımanın irade sakatlığı sebebi ile iptali; TMK m. 297/I hükmüne göre tanıyan, yanılma, aldatma veya korkutma sebebiyle tanımanın iptalini talep edebilir. Söz konusu hükümde, tanıyanın tanıma beyanındaki irade sakatlıklarına dayanarak açacağı iptal davası ile tanımayı geçersiz hale getirmesine olanak tanınmıştır. İptal davası anaya ve çocuğa karşı açılacaktır. Ana ve çocuk arasında zorunlu dava arkadaşlığı bulunur. Tanıyanın irade sakatlığına dayanan iptal davasının başarılı olabilmesi, tanıyanın çocuğun babası olduğu hususunda yanıldığını, aldatıldığını veya korkutma etkisiyle tanıma beyanında bulunduğunu ispatlamasına bağlıdır.

Hukuki sorunun çözümü:

Somut olayda (H)'yi usulüne uygun şekilde tanıyan (B), daha sonra tanımanın irade sakatlığı sebebiyle iptalini talep edebilir. Zira (B)'nin tanıma beyanındaki iradesi (D)'nin aldatması neticesinde sakatlanmıştır. (B)'nin tanıma beyanının iptali davasını hem (H) hem de (D) ye karşı birlikte açması gerekmektedir. (B)'nin açtığı iptal davasının başarılı olabilmesi için (H)'nin babası olduğu hususunda (D) tarafından aldatılması etkisiyle tanıma beyanında bulunduğunu ispatlaması gerekmektedir.